

Opplæringsdatahub i Frankrike

SAMMENDRAG

30 June 2025

Kontekst

Skolepolitikken i Frankrike er statens ansvar. Staten vedtar lovene som gjelder skolens organisering, læreplan, lærerrekuttering og finansiering. Ansvaret deles imidlertid med lokale og regionale myndigheter, og en rekke ulike aktører produserer og samler inn data.

For å gjøre mer effektiv bruk av dataene som genereres i undervisnings- og læringsaktiviteter, har utdanningsdepartementet laget et veikart for datapolitikken. En av komponentene er en opplæringsdatahub, der målet er å forbedre muligheten til bruk av alle tilgjengelige data. Disse dataene genereres som en del av den offentlige opplæringstjenestens samfunnsoppdrag og kan brukes til å vurdere resultatene av politiske tiltak, forbedre eksisterende tjenester eller skape nye tjenester. Opplæringsdatahuben er tatt med i den nasjonale akselerasjonsstrategien for undervisning og digital teknologi, i MENJs datapolitiske veikart for 2021–2023 samt i den digitale utdanningsstrategien for 2023–2027. Selv om den ikke er innført i den formen som opprinnelig var planlagt, vil studiene og ressursene som ble mobilisert i prekonfigureringsfasen, bli brukt til å oppfylle de identifiserte behovene på måter som er bedre tilpasset til feltet og de teknologiske fremskrittene.

Denne casestudien ser på hvordan det franske utdanningsdepartementet jobbet med å implementere datahuben for å forbedre styring, forskning, undervisning og læring, samtidig som de håndterte et komplekst landskap av juridiske, etiske, tekniske og organisatoriske utfordringer.

Kjernen i studien er spørsmålet om hvordan data kan gjøres tilgjengelige og brukbare i et svært fragmentert opplæringssystem. Den fremhever problemene som skyldtes informasjonssystemer som ikke alltid var kompatible, desentralisert ansvar og ulik lokal praksis. Til tross for arbeidet med å sentralisere og strukturere datainnsamlingen er tilgangen fremdeles begrenset. Studien viser hvor viktig det er å ha data som, når de først er samlet inn, kan brukes effektivt for å bidra til bedre opplæring.

Det er også viktig å ta hensyn til juridiske og etiske betraktninger. Casestudien ser nærmere på hvordan europeiske og nasjonale reguleringer, særlig personverndirektivet (GDPR) blir forstått og håndhevet på skolene. Den avslører utbredt usikkerhet og forsiktighet blant lærerpersonalet, som ofte oppfatter reguleringer som barrierer for handling, og ikke som rammeverk som legger til rette for ansvarlig databruk. Denne misforståelsen fører til at potensielt verdifulle data utnyttes for dårlig, særlig når det handler om å følge elevenes utvikling over tid. Studien nevner betydningen av opplæring og støtte fra de personvernansvarlige for å hjelpe institusjonene med å etterleve rettigheter og ansvar.

Casestudien ser også nærmere på hvordan dataene blir brukt – eller kunne bli brukt – for å forbedre undervisning og læring. Den utforsker potensialet med adaptive lærings- og læringsanalyseverktøy, særlig verktøy utviklet i samarbeid med forskningslaboratorier og IT-selskaper som del av initiativer som P2IA. Det trengs imidlertid forskning for å bekrefte den langsiktige effekten. Departementets kontinuerlige investeringer i slik teknologi gjenspeiler

satsingen på bruk av data ikke bare til administrative oppgaver, men også som et middel for å myndiggjøre dem som er involvert i skolesystemet, og for å øke den digitale kompetansen blant elevene.

Casestudien illustrerer utviklingen fra en ambisiøs nasjonal plattform til mer konkret og målrettet bruk basert på lokale behov. Den avslører spenningen mellom innovasjon og regulering, utfordringene med å bygge tillit og forståelse omkring data og behovet for å utvikle en kultur for ansvarlig databruk i skolesystemet.

| Dataforvaltning

Opplæringsdataplattform-prosjektet møter strukturelle og organisatoriske utfordringer. Mange informasjonssystemer på skoler og institusjoner er heterogene, noe som vanskeliggjør sentralisering og interoperabilitet. Data kan samles inn, men på grunn av juridiske, tekniske og ressursmessige begrensninger er det vanskelig å omgjøre dem til noe som kan brukes. Sensitive eller delte data er vanskelig å samle under en felles styringsstruktur, ettersom mange aktører — fra lokale myndigheter til organisasjoner og EdTech-selskaper — opererer med ulike avtaler og prioriteringer.

Også datakvalitet viser seg å være en stor bekymring. På mange skoler blir ikke data lagt inn på en konsistent måte, fordi brukerne får lite tilbakemelding eller ikke ser noen åpenbar hensikt med prosessen. Verktøy som samler inn data kan bli oppfattet som tungvinte, og som noe som øker arbeidsbelastningen og forårsaker overtallighet. Enkle og effektive verktøy (som automatiske fraværsmeldinger til foreldre) viser imidlertid hvordan bruk av data kan bidra i den daglige driften, samtidig som personvernreglene etterleves.

Under prekonfigureringsfasen ble det uttrykt stor interesse fra en rekke interessenter: lærere, lokale beslutningstakere, forskere og EdTech-selskaper. Hver gruppe ga uttrykk for sine egne forventninger: lærerne så for eksempel for seg at verktøyene skulle hjelpe dem med å identifisere elevenes behov eller redusere tiden de brukte på retting, mens de lokale myndighetene ønsket innsikt i hvordan investeringene i digitale verktøy blir brukt.

EdTech-selskapene spiller en tosidig rolle i dette økosystemet, som både databrukere og dataleverandører. Mange vil gjerne ha tilgang til data som nasjonale prøver, som er i departementets besittelse, men er mer tilbakeholdne når det blir snakk om å dele egne datasett, særlig med konkurrenter. Det har vokst frem enkelte samarbeidsprosjekter, særlig rundt bruken av læringsspor og felles standarder, men dette er unntakene. I stedet for å velge en sentralisert modell støtter departementet nå en mer distribuert og bruksorientert tilnærming til opplæringsdata. Dette omfatter tiltak for å forbedre datakvaliteten, oppfordre til ansvarlig bruk og utvikle verktøy som oppfyller de ulike behovene på opplæringsområdet, samtidig som de ivaretar etiske hensyn.

Regulering og rettigheter innen personvern

Det andre hovedfokuset i denne casestudien var å få bedre forståelse av hvordan europeiske og nasjonale reguleringer omsettes til reell praksis, og hvordan juridiske, etiske og regulatoriske rammeverk påvirker databruken. Skolene etterlever ofte reguleringene, men de har en tendens til å være overdrevent forsiktige på grunn av begrenset forståelse og redsel for å gjøre feil. Lærerne er for eksempel ofte tilbakeholdne med å lagre opplysninger om elevene i mer enn ett år, selv om sporing over flere år kan bidra til bedre læringsresultater. Dette fremhever et større problem: de regulatoriske rammeverkene betraktes ofte som hindringer, mens det i realiteten er mangelen på forståelse og opplæring som hindrer meningsfylt databruk.

Det interessante er at da lærerne ble spurt hva de ville gjøre hvis de kunne lagre og bruke data, endret perspektivet seg – fra begrensninger til muligheter. Dette bekrefter betydningen av opplæring og bevissthet når det gjelder å fremme tillit og ansvarlig innovasjon.

Da de spesifikke behovene hadde blitt identifisert, ble det klart at det ikke alltid var nødvendig med full sentralisering, og at departementet ikke behøver å styre all databruk. I noen tilfeller kan desentraliserte modeller eller lokal styring være bedre egnet. En annen utfordring er å lage en formell beskrivelse av hvorfor data er nødvendig. Her spiller de personvernansvarlige en avgjørende rolle, ved å lære opp og veilede institusjonene slik at de forstår sine egne rettigheter og ansvar.

Det er en spenning mellom ønsket om tilgang til data og evnen til å definere hvordan de skal brukes. I initiativer som ÉduPilote, der målene er spesifikke og delt med aktørene, er problemet langt mindre fremtredende. Men i et større, mer åpent prosjekt som opplæringsdataplattformen var det vanskeligere å samordne ulike forventninger. Økosystemet var ikke klart for et så ambisiøst tiltak, og kjerneteamet var for lite til å håndtere en så omfattende oppgave.

Gjensidighet i datadelingen er også fremdeles et kritisk problem. Mange aktører forventer at departementet skal gi tilgang til data, men er mindre villige til å dele sine egne. Særlig gjelder dette EdTech-selskaper, som betrakter dataen som proprietær. Å bygge en kultur med gjensidige bidrag er nøkkelen til å lykkes på lang sikt. En serviceorientert tilnærming, der innlegging og deling av data er knyttet direkte til nyttige verktøy, har vist seg å være enklere å forstå og bruke.

Data som brukes til undervisning og læring

Utviklingen av digital kompetanse hos elever og lærere, særlig når det gjelder å forstå og bruke data til undervisning og læring, er en sentral bekymring. Beskyttelse av personopplysninger er fremdeles like viktig, men fokuset ligger på å tilegne seg kunnskap og opplæring som gjør lærerne i stand til å forbedre undervisningspraksisen og utvikle elevenes digitale medborgerskap.

Utdanningsdepartementet ser dette som en del av sitt samfunnsoppdrag: å forberede elevene på å bli aktive og informerte samfunnsborgere som også er i stand til å bruke, og til og med utvikle, databaserte verktøy.

EdTech-selskapene spiller en sentral rolle når det gjelder å støtte denne overgangen. For at lærerne skal kunne integrere nye teknologier på en effektiv måte, trenger de tydelig dokumentasjon på at disse verktøyene forbedrer pedagogikken. Bruksområder utviklet som en del av initiativer som P2IA (Partnerskap for innovasjon og kunstig intelligens) gir verdifulle innsikter, spesielt når det gjelder analyse av læringsspor som viser hvordan elevene forholder seg til digitalt innhold. Disse samarbeidene omfatter forskningslaboratorier og gir bedre forståelse av prosessene som støtter differensiert og personlig tilpasset læring.

Selv om det utvidede nasjonale dataplattform-prosjektet er satt på vent, blir arbeidet med adaptive læringsverktøy videreført. Myndighetene fortsetter å investere i disse løsningene, som har som mål å utnytte de innsamlede dataene best mulig for å få en bedre forståelse for læringsprosessene og forbedre fremtidige verktøy. Åpen tilgang til data, støttet av forskning, blir sett på som viktig for å komme videre på dette området.

Helt fra starten har teamet som har jobbet med dette initiativet, vært opptatt av å gjøre komplekse konsepter som algoritmer, kunstig intelligens, åpne data og det digitale felleseiet forståelig og mulig å bruke. De 42 tiltakene som er beskrevet i veikartet for 2021–2024, er knyttet til konkrete behov på gulvet, for å sikre at den digitale innovasjonen hele tiden er direkte forbundet med den daglige virkeligheten for aktørene i opplæringssystemet.

Anbefalinger

For å utnytte potensialet i mindre digitale datasett og skape mer engasjerende, lekne og meningsfulle læringsopplevelser, er det avgjørende å utvikle framtidige kompetanser for elever, lærere og skolesystemet som helhet.

For elevene innebærer dette å kultivere sterke kommunikasjonsferdigheter og evnen til å samle inn, forstå og tolke data på en meningsfylt måte. De må utvikle en sirkulær forståelse av dataene, ved å delta i gjentatte prosesser gjennom autentiske prosjekter som er relevante for deres egen skolehverdag. Praktisk erfaring er avgjørende for at elevene skal lære å oppdage dataenes begrensninger og bruke dataene konstruktivt. Engasjerende oppgaver, for eksempel «skattejakt» på data, kan gjøre datainnsamlingen mer meningsfylt.

Lærerne har nøkkelen til å gjøre elevene i stand til å samle inn, analysere og bruke data på en kreativ og felles måte, for å styrke læringsmiljøet. Dette forutsetter at lærerne hjelper elevene med å stille meningsfylte spørsmål og utarbeide prosesser for datainnsamling. Lærerne må veilede elevene i kritisk analyse og tolkning av data, med fokus på mulige skjevheter og kontekstuelle hensyn. Ved å integrere kreativitet får elevene hjelp til å ta eierskap og gjøre innsiktene om til handling. Kompetanseutvikling (CPD) for lærerne bør fokusere på å styrke deres egen datakompetanse, deres evne til å fremme elevenes datakompetanse og digitale myndiggjøring, samt pedagogiske tilnærminger for leken og åpen læring. Lærerne må omfavne dynamiske roller og gi elevene nok tid til å gjøre egne undersøkelser.

Skolesystemet og skolelederne må tenke helt nytt når det gjelder tilnærmingen til innsamling og bruk av data, der man må gå bort fra ofte eksternt pålagte, storskala-data som kan føles meningsløse. Det anbefales at kommunene samarbeider med lærerne om datainnsamlingen. Skolene bør prioritere meningsfylte, småskala dataprojekter igangsatt av elevene om deres egen læring og trivsel. Det er helt avgjørende at systemet må verdsette og integrere data generert av elevene og kunnskapen som er hentet fra dem. Skolekulturen og ledelsen må støtte lærerne i å utforske nye roller og ta elevprodusert kunnskap på alvor, noe som potensielt krever fleksibel timeplanlegging. Videre må lærerutdanningen inneholde dataliteracy, noe som dekker både bruk av læringsdata og forsøkspraksis.

Til syvende og sist har disse anbefalingene som mål å styrke digital myndiggjøring og trivsel ved å fremme en mer engasjerende, relevant og samarbeidsorientert tilnærming til data i skolen, drevet av de reelle behovene og perspektivene til elever og lærere.

Delfinansiert av
Den europeiske union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.